

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Шевченко М.Є.

викладач,

Київський національний університет культури і мистецтв

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВУЗІ

Тенденції сучасного суспільства у соціальному, культурному, економічному та політичному планах призвели до формування полікультурного соціуму. Полікультурний освітній соціум – це такий освітній простір, в якому проживають і навчаються студенти різної етнолінгвістичної, релігійної та соціально-економічної належності [1, с. 32].

Для сучасної мовної освіти необхідна міждисциплінарна інтеграція, орієнтація на міжкультурний аспект володіння мовами.

Перехід до інформаційного суспільства потребує розвитку комунікативних здібностей особистості, які можуть спростити її входження до світового співтовариства. Сучасний етап розвитку суспільств характеризується все більшою відкритістю до зовнішнього світу. Сформувалося соціальне замовлення на глибоке знання іноземних мов. Вивчення іноземної мови направлено на комплексний розвиток інформаційно-комунікативної, когнітивної, соціокультурної, професійної та загальнокультурної компетенції студентів [2, с. 58-64]. Вони повинні вміти орієнтуватися у науковій, методичній та довідковій літературі на іноземній мові, використовуючи науково-технічну інформацію з метою вивчення передового вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Це завдання може вирішити особисто-орієнтований, контекстний та компетентностний підходи до вивчення іноземної мови. Іноземна мова виступає як засіб формування думки. Шукаючи необхідну інформацію, студенти звертаються до різних інформаційних та освітніх серверів.

Культурологічна компетентність передбачає знання культурних технологій та символічних об'єктів, вміння використовувати знання у повсякденній практичній діяльності. Існує два аспекти культурологічної компетентності: індивідуальний та інституціональний. Індивідуальна компетентність – це розуміння студентом відмінних рис культури та їх вплив на психологічні, світоглядові та соціальні характеристики. Інституціональна компетентність передбачає культурологічну обізнаність та здатність працювати в ситуаціях полікультурності.

Нагальною проблемою є питання існування багатьох змішаних форм культури, викликаними відмовою від норми – соціальної, етичної, мовної. Масштаби нової інформації, яка надходить з інокультурного середовища, дуже інтенсивні. В культурному комплексі сучасного суспільства спостерігаються протиріччя між конвенціональними, що передаються від покоління до покоління та інституціонально регулятивними елементами, що знижує ефективність соціокультурної регуляції. За умов радикальних суспільних перетворень необхідність соціалізації підвищується, зростає важливість тем, пов'язаних з міжкультурною комунікацією. Здатність до спілкування, незважаючи на культурні бар'єри впливає на наше життя.

Міжкультурній комунікації притаманний ряд особливостей, які роблять її більш складною, ніж внутрішньокультурна та міжособиста комунікації. Для того, щоб розібратися у цих спеціальних питаннях, необхідно отримати більш повне уявлення щодо базових компонентів комунікативного процесу [3, с. 56]. Люди спілкуються, використовуючи дві модальності: вербальну та невербальну. Вербальний модус включає в себе мову з набором фонем, морфем, лексики, синтаксису та граматики, семантики та прагматики.

Вербальна мова це смислова система, яка включає ці компоненти, забезпечує обмін ідеями, думками і почуттями. Невербальна система включає в себе всю немовну поведінку. Культура здійснює вплив на вербальну мову. Кожна мова – це унікальна система символів, яка показує, що саме культура вважає важливим. Культура впливає також на невербальні дії.

У багатьох джерелах науково-педагогічної літератури компетентність – це володіння людиною певної компетенцією. Рада Європи виділяє п'ять груп ключових компетенцій. Вони визначаються як компетенції, якими повинен володіти кожен член суспільства, які можна було б застосувати у різних ситуаціях. Ключовими компетенціями є:

- 1) *політичні та соціальні компетенції;*
- 2) *компетенції, які стосуються життя у багатокультурному суспільстві;*
- 3) *компетенції, які визначають володіння усним та письмовим спілкуванням, володіння кількома мовами;*
- 4) *компетенції, пов'язанні з виникненням суспільства інформації, володіння новими технологіями;*
- 5) *компетенції, які реалізують здатність та бажання вчитися все життя як основа непреривної підготовки в професійному плані.*

Дослідники пропонують виділити компетенції, що характеризують випускника вузу. Більшість із них підкреслює важливість володіння більш ніж однією мовою для роботи та соціального життя. Однією з найбільш важливих компетенцій вважають іншомовну комунікативну компетенцію.

Під іншомовною компетенцією сучасні дослідники розуміють сукупність вмінь та навичок щодо виконання мовних дій та операцій на іноземній мові. Компонентами іншомовної компетенції є загальнокультурний, країнознавчий, лінгвістичний, технологічний аспекти. При цьому встановлено, що система може досягти своєї мети у випадку, коли всі її компоненти створюють єдність. Для розвитку іншомовної компетентності повинен бути наявний певний комплекс педагогічних умов, який включає в себе застосування системи комунікативно-орієнтованих іншомовних ситуацій з професійною направленістю, використання педагогічних можливостей діалогу, забезпечення освітнього процесу образно-схематичною наочністю. У розпорядженні викладача є великі резерви для стимулювання інтересу студентів до володіння іноземною мовою, в результаті чого підвищується рівень іншомовної компетенції майбутнього спеціаліста.

Головним завданням освітньої політики є забезпечення сучасної якості освіти, відповідність її актуальним та перспективним потребам особистості та суспільства. Ефективність процесу полікультурної освіти засобами іноземної мови обумовлена дотриманням деяких принципів:

- принцип дидактичної відповідності, який виявляється у відборі матеріалу для навчальних цілей;
- принцип діалогу культур, який виявляється у побудові дидактичної моделі на основі контрастивно-порівняльного вивчення культур.

Повноцінна освіта залежить від ступеню володіння мовою як засобу спілкування. Між мовами існує взаємозв'язок, в результаті якого забезпечується зіставлення та перенос іноземної мови на рідну. При такій взаємодії мови вступають у складні відношення, що стимулює загальний розвиток особи, яка навчається.

Для ефективної реалізації ідей полікультурної освіти необхідно будувати навчання іноземним мовам на основі порівняльного аналізу рідної та нерідної культури. Основний акцент у викладанні іноземних мов робиться на розвиток комунікацій, на вміння людини спілкуватися, на оволодіння мовою у процесі спілкування.

Список використаних джерел:

1. Синагатуллин И.М. Новый миллениум: роль и место иностранного языка в поликультурном социуме // ИЯШ, 2002. – № 1. – С. 32.
2. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования / А.В. Хуторской// Народное образование. 2003. – № 2. – С. 58-64.
3. Коростелев В.С. Лингвокультурологические аспекты / В.С. Коростелев. – Москва, 2011. – 56 с.